

Econder |

International Academic Journal

[Econder], 2020, 4 (2): 401/420

Amerika Birleşik Devletleri'nin Stratejik Pandemi Yönetimi ve Covid-19 ile
İlgili Bir Araştırma

&

United States of America's Strategic Pandemic Management And A
Research About Covid-19

Muhammed Ali YETGİN

Dr. Öğretim Üyesi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO

m.ali.yetgin@karabuk.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-8120-4704

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received : 09.07.2020

Kabul Tarihi / Accepted : 28.08.2020

Yayın Tarihi / Published : 30.12.2020

Yayın Sezonu : Aralık

Pub Date Season : December

Cilt / Volume: 4 Sayı – Issue: 2 Sayfa / Pages: 401-420

Atıf/Cite as: Yetgin, M. (2020). Amerika Birleşik Devletleri'nin Stratejik Pandemi Yönetimi ve Covid-19 ile İlgili Bir Araştırma. Econder International Academic Journal, 4 (2) , 999-1111. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/econder/issue/57015/767439>.

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyright © Published by Hayrettin KESGİNGÖZ- KSU University, Kahramanmaraş, 46000 Turkey. All rights reserved.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Stratejik Pandemi Yönetimi ve Covid-19 ile İlgili Bir Araştırma

Öz

Çin'de ortaya çıkan koronavirüs, tüm dünyada çok ciddi bir yayılım gösteren pandemiye dönüşmüştür. Bu pandemiden en çok etkilenen ülkelerin başında Amerika Birleşik Devletleri'nin olduğu görülmüştür. Ülkeye ait birçok çok uluslu işletme Çin başta olmak üzere yurtdışındaki faaliyetlerini belirli bir süre askıya almıştır. Ülke içindeki birçok sektör, faaliyetlerini sonlandırmak ya da yavaşlatmak zorunda kalmış ve işsizlik ciddi bir oranda artmıştır. Bu çalışmada, Amerikan hükümetinin ve bağlı ilgili kuruluşların pandemi sürecindeki faaliyet ve yayınladıkları veriler incelenmiştir. Ayrıca bu çalışmada, koronavirüsün, Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük işletmelerinin yer aldığı Dow Jones Endüstri Endeksinde bulunan çok uluslu işletmelere etkisi araştırılmıştır. Dünyaca ünlü bu işletmelerin koronavirüsten ne derece etkilendiğinin araştırılması için SPSS paket istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmada Shapiro Wilk normallik analizi, Pearson korelasyon katsayısı analizi ve lineer regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda koronavirüsün, çok uluslu işletmelerin içinde bulunduğu Dow Jones Endüstri endeksinde anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Koronavirüs, Covid-19, Dow Jones, ABD Korona Stratejisi, ABD İşletmeler.

United States of America's Strategic Pandemic Management And A Research About Covid-19

Abstract

Coronavirus was firstly seen in China and spreaded all over the world. The United States has been mostly affected by this pandemic. Many US companies abroad stopped their activities for several weeks. The activities and published data of the US government and related institutions in the pandemic process were examined in this study. Besides, the effect of coronavirus on multinational companies in the Dow Jones Industrial Index, which includes the largest businesses in the United States, analyzed in this study. Shapiro Wilk normality analysis, Pearson correlation coefficient analysis and linear regression analysis were used in the research with SPSS package statistic program. As a result, it is found that coronavirus affected the multinational US companies which are in Dow Jones.

Keywords: Coronavirus, Covid-19, Dow Jones, US Corona Strategy, US Companies.

Giriş

Tarih bir çok salgın hastalıkların ortaya çıkmasına sahne olmuştur (Çetin, 2009: 197). 2002 yılında Çin'in Fosan şehrinde görülen ilk ciddi akut solunum yolu sendromu (SARS) vakası bu yüzyıl içinde tespit edilen ilk koronavirüs olarak tespit edilmiştir (Emmie vd., 2016: 523). 2019 yılı Aralık ayında ilk kez Çin'de ortaya çıkan Covid-19 salgını ise büyük bir küresel sağlık krizini temsil etmektedir (Bravel, 2020: 469). Çin hükümeti, virüsün ilk vakası olan 8 Aralık 2019 tarihinde acil durum izlemiş, deniz ürünleri pazarının araştırılması 3 Ocak 2020 tarihine kadar sürmüştür ve Dünya 31 Aralık 2019'da virüsün varlığından haberdar olmuştur (Peeri vd., 2020: 7).

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) ilk vaka 21 Ocak 2020'de Washington eyaletinde tespit edilmiş ve akabinde Illinois eyaletinin en büyük şehri olan Chicago'da ve Kaliforniya eyaletinin Orange County şehrinde vakalar tespit edilmiş, tüm bu tespit edilen ilk vakaların Çin'in Vuhan şehri ile seyahat bağlantılı olduğu anlaşılmış ve ilk ölüm ise 29 Şubat'ta Washington Kirkland'ta gerçekleşmiştir (Baker, 2020: 8). Virologlar ve epidemiyologlar Covid-19'u ve bunun en iyi nasıl tedavi edileceğini anlamak için tüm Dünyada olduğu gibi ABD'de yarışmaya devam etmektedir, ancak Covid-19'un hem ölümcül hem de son derece bulaşıcı olduğu açık bir şekilde görülmüştür (Asadi vd., 2020: 635).

Covid-19, Mart 2020'de Amerika Birleşik Devletleri'nde yayılmaya başladıkça, birçok sayıdaki işletme hükümet kararnameleri ile kapatılmış, birçok şehir ve eyalette, Amerikalıların dışarıdaki gezileri sınırlamalara maruz kalmış, birçok endüstriler ve şehirler büyük ölçüde kapatılmış, hane halkı ve küçük işletmeler üzerindeki ekonomik zararları azaltmak için üzerinde çalışılmıştır (Baker, 2020: 2). Covid ile birlikte ABD'de hane halkı harcamaları 26 Şubat ve 11 Mart 2020 tarihleri arasında toplamda yaklaşık %50 artmış, özellikle bakkaliye harcamaları 27 Mart'a kadar artmış ve yılın ilk yarısına göre %7,5 artış olmuştur, ayrıca Mart ayı ortasından sonuna kadar restoranlarda, perakende satışlarda, hava yolculuğunda ve toplu taşıma araçlarında keskin düşüşler görülmüştür (Baker, 2020: 3).

Koronavirüsün hane halkına, sosyo-kültürel yaşama ve küçük işletmelere çok ciddi etkilerinin olduğu görülmüştür. ABD'de birçok çok uluslu işletmelerde bulunmaktadır. ABD'nin siyasi ve iktisadi gücüne büyük etki eden çok uluslu büyük işletmeler Dow Jones Endüstri Endeksinde yatırım işlemi

görmektedirler. Bu çalışmanın amacı; koronavirüsün, ABD'nin çok uluslu işletmelerine etkisini anlayabilmek için Dow Jones endeksine olan etkilerinin araştırılmasıdır. Koronavirüs ile ilgili sosyal bilimler alanında henüz yeterli çalışmanın olmaması nedeni ile bu çalışmanın literatüre ciddi bir katkı yapacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın literatür bölümünde, koronavirüsün ABD'ye etkileri ve ABD'nin virüse karşı uyguladığı stratejiler ele alınmıştır. Araştırmanın yöntem bölümünde, ABD'nin büyük işletmelerinin içinde bulunduğu Dow Jones endeksine, koronavirüsün etkileri araştırılmış ve sonuç kısmında bulgular tartışılmıştır.

1. Literatür Araştırması

İnsanlık tarihi boyunca birçok pandemi gerçekleşmiş, milyonlarca insan ölmüş ve çok ciddi ekonomik kayıplar ortaya çıkmıştır (Çetin, 2009: 197). Son dönemde ortaya çıkan ve Dünyayı kasıp kavuran koronavirüs (Covid-19), coronaviridae ailesinden bir RNA virüsü olarak açıklanmıştır (Huang ve Diğ., 2019: 497). Bu virüs, SARS-CoV-2 olarak isimlendirilmiştir (Moss ve Diğ., 2020:46). Virüs ilk kez, 2019 yılı Aralık ayında Çin Halk Cumhuriyeti'nin Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde ortaya çıkmış ve dünyanın birçok bölgesine yayılmıştır (Aslan, 2020 :39). Mart 2020 sonu itibariyle, SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu küresel Covid-19 salgını, dünyayı darp etmiş, 40.000'den fazla insan, 800.000'den fazla insanın enfekte olduğu doğrulanmış; finansal piyasalar çökmüş, restoranlar ve halk meydanları terk etmiş; ülkeler sınırlarını etkili bir şekilde kapatmış, milyonlarca insan evlerinde karantinada kalmıştır (Asadi vd., 2020: 635). Dünya Sağlık Örgütü tarafından bu virüs pandemi olarak açıklanmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). Aynı örgüt tarafından bu virüsün daha önce görülen SARS ve MERS virüsleri ile aynı aileden olduğu açıklanmıştır (Abodunrin ve Diğ. 2020:14). Covid-19 ile ilgili Dünya Sağlık Örgütü ve çeşitli ülkeler nezdinde aşı ve ilaç çalışmaları halen devam etmekte olup, henüz bir sonuca varılamamıştır. SARS ve H1N1 salgınlarında görülen tecrübelerde, salgınlara karşı çözümün zaman alabileceği görülmüştür (Watkins, 2020: 1). Aşı ve ilacın bulunamaması tüm ülkelerde bireyleri, toplumları daha da tedirgin etmiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde, virüsün çok hızlı yayılması nedeni halkta korku ve

panik hâkim olmuş ve virüsün yayılmaya baş gösterdiği Mart ayında insanlar yiyecek, tuvalet kâğıdı ve su almak için marketlere hücum etmiştir (BBC News, 2020). Salgının sosyal etkilerinin çok ses getirmesinde medyanında büyük bir rolü olduğu görülmüştür. Günümüzün bir iletişim çağı olduğu düşünüldüğünde, Tayvan'ın bir mahallesinde bulunan bir sokaktaki vakaya dair bir haber, binlerce kilometre uzaklıktaki Avrupa, Amerika gibi uzak coğrafyalarda bile anında görüntülenebilmektedir. Medyanın haberleri doğru bir şekilde vermesi, çarpıtmaması, ülkelerin imajları içinde çok ciddi bir önem arz ettiği ifade edilmiştir (Çetin ve Ünlüöner, 2019: 123).

Bu salgınlar her birisi buldukları ülkelere sadece sağlık ve sosyal olarak değil, ekonomik açıdan da etkileri olmuştur. Yapılan bir araştırmada H1N1 ve H5N1 pandemilerinin SARS'a göre makroekonomik etkilerinin çok daha fazla olduğu anlaşılmıştır (Keogh-Brown ve Diğ., 2010: 543). Birçok sektörde faaliyetlerin azalması, okulların kapatılması, iş gücünde azalmanın olması gibi nedenler ülkelerinin ekonomilerinde olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmuştur (Smith ve Diğ., 2009:1). Yapılan bir araştırma, salgınların ülkelerde GSYİH büyümesinde azalışa neden olduğunu göstermiştir (Jonung ve Roeger, 2006:4).

Amerika Birleşik Devletleri'nde de koronavirüsün sağlık, sosyal ve ekonomilerde etkileri görülmüştür. Covid-19 salgını ABD'deki 1930'larda Büyük Buhran ile karşılaştırılmıştır (Yarova vd. 2020: 1). Dünya Sağlık Örgütü tarafından açıklanan verilere göre, 20 Ocak 2020'den 30 Haziran 2020 saat 16:03'e kadar, 2.537.638 vaka ve 126.203 ölüm açıklanmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). Başta New York olmak üzere, ülkenin bir çok eyaletinde pandeminin çok hızlı bir şekilde yayıldığı görülmüştür. Amerika'da sosyal yönden bir çok şehirde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş, bir çok işten çıkarmalar yaşanmış, ofis çalışmaları daha çok ev-ofis şeklinde gerçekleşmiştir. Ülkeye ait Apple gibi çok uluslu şirketlerden bazılarının Çin'de mağazalarını kapattığı görülmüştür (Aslan, 2020:40). Bazı ekonomistler, bu pandeminin Amerikan ekonomisinde oluşturduğu olumsuz etkiler açısından, 2008 yılında yaşanan Mortgage krizi ve 1929 yılında görülen Büyük Buhran'dan daha büyük çapta olduğunu belirtmişlerdir (Abodunrin ve Diğ. 2020:19). Bu olumsuz gelişmelere karşı, pandeminin ilk görüldüğü zamanlarda ABD Senatosu tarafından çalışanlara ve işletmelere destek olunabilmesi amacı ile 2 trilyon dolarlık bir yardım paketi oluşturulmuştur

(Abodunrin ve Diğ. 2020:20). Amerika'da, pandemi ile birlikte yeni iş türlerine ve yeni işverenlere nasıl bir sektörel ikame olabileceği araştırılmakta, örneğin, işsizlerin eve teslim hizmetleri gibi yeni talep gören sektörlerde hızlı istihdam bulabileceği öngörülmektedir (Baker, 2020: 16). Covid-19 enfeksiyon riski yüksek bazı meslek gruplarının özellikle daha ön planda tedbire muhtaç olduğu anlaşılmıştır. Bu meslek gruplarının, sağlık çalışanları, yolcu gemileri, uluslararası uçuşlarda yolcu ve mürettebat, polis, itfaiyeci, yaşlı bakımı, çocuk bakımı veya eğitimde çalışan işçi ve memurlar, temizleyiciler, konaklama endüstrisinde çalışanlar ve toplu taşıma ve taksi şoförleri olduğu görülmüştür (Sim vd., 2020: 281).

Covid-19'un ABD'deki bazı sektörleri, şirketlerin içinde bulunduğu borsaları çok ciddi bir şekilde etkilediği görülmüştür. 7 Nisan 2020 tarihinde yapılan bir araştırmaya göre üç aylık senaryo için ABD GSYİH'sının yıllık bazda% 20,3 veya 4,3 trilyon dolarlık bir düşüş olacağı tahmin edilmiş, ABD'de üç aylık sektörel kapanışların istihdamda % 22,4'lik düşüş ve 35,2 milyon işçiyi etkileyebileceği öngörülmüştür, buna göre istihdam etkilerinin, GSYİH etkilerinden yüzde olarak biraz daha fazla olduğu anlaşılmış, çünkü emek yoğun olan hizmet sektörlerinin çoğunun ve kapanışlardan dolayı imalat sektörlerinin ve diğer kritik sektörlerin bu pandemiden doğrudan ve hızlı bir şekilde olumsuz etkilendiği belirtilmiştir(Walmsley, 2020: 1). Merkez Bankası (FED), Covid-19 salgınının ekonomik etkisini hafifletmek için 17-18 Mart 2020 tarihinde alınan karar ile faiz indirimine gitmiş ve politika faizini yüzde 0-0,25 aralığına çekmiş, aynı banka 500 milyar dolarlık kısmı hazine, 200 milyar dolarlık kısmı ipoteye dayalı tahviller olmak üzere toplam 700 milyar dolar parasal genişleme yapacağını duyurmuş, FED ile benzer şekilde Avrupa Merkez Bankası (ECB), Kanada (BOC), İngiltere (BoE), Japonya (BoJ) ve İsviçre (SNB) merkez bankalarının aralarında bulunduğu bankalarda küresel ölçekte dolar likiditesi sağlanmasını güvence altına almak için swap hattını genişletme kararı almıştır (TR Euronews, 2020c). ABD'de S&P 500 indeksi 18 Şubat'taki tarihi zirvesinden 23 Mart'ta %33 gerilemiştir (BBC News, 2020). ABD merkezli düşünce kuruluşu Brookings Enstitüsü'nün ve Financial Times'ın birlikte hazırladıkları, birçok ülkeden çok sayıda ekonomik göstergiyi birden içeren birleşik TIGER (Tracking Index for the Global Economic Recovery) endeksi, 2020 başından bu yana küresel ekonomik

göstergelerde ve küresel güven endekslerinde çok şiddetli bir gerileme göstermiş, küresel ekonomide yüzde 3'lük bir daralma öngörülmüş, IMF tarafından işsizlik oranlarının 2020 yılı için ABD ve AB'de yüzde 10'un üzerine çıkması analizler ile birlikte tahmin edilmiştir (BBC News, 2020). OECD Genel Sekreteri Angel Gurría; "Her şeyden önce salgının tekrarlamaması durumunda dünya ekonomisinin 2020'de yüzde 6'lık bir küçülme yaşayacağını söylüyoruz, eğer ikinci dalga olursa, bu en az yüzde 7,5'leri bulabilir, bunun nedeni, diğer şeylerin yanında, iyileşmesi gereken bir güven sorunu olması, iyileşmesi gereken bir yatırım sorunu var, ortadan kalkması gereken bir ticari gerilim meselesi var, aynı zamanda geride kalacak borç meselesi var, hükümetler, şirketler ve hane halkı açısından, bu, kalkınmayı biraz zorlaştıracak, bu yüzden V tipi toparlanmadan ziyade U tipi toparlanmaya odaklanıyoruz" şeklinde açıklamada bulunmuştur (TR Euronews, 2020a).

Pandemiye karşı Amerikan hükümetinin de bazı stratejik kararları uygulamaya koydukları görülmüştür. ABD'de 13 Mart 2020'de Başkan Donald Trump, Covid-19'un yayılmasıyla mücadele etmek için ulusal bir acil durum ilan etmiştir, böylece kültürel ve sportif etkinlikler de dahil olmak üzere büyük halka açık toplantılar iptal edilmiş, işletme ve şirket çalışanlarından uzaktan çalışmaları istenmiş, bu sosyal uzaklaştırma önlemlerinin, virüsün bulaşma oranını düşürdüğü ve buna bağlı olarak en savunmasız nüfus için ölüm riskini azalttığı anlaşılmıştır (Asadi, 2020: 93). Beyaz Saray, dünyaca ünlü küresel sağlık yetkilisi ve doktor Büyükelçi Deborah Birx'i, Koronavirüs Müdahale Koordinatörü olarak Başkan Yardımcısı Ofisine atamış, ABD vatandaşlarının deniz aşırı seyahatler hakkında bilinçli davranılmış, Kongreden sağlanan fon ile sağlık tesislerinin korunması ve 120'den fazla ülkede laboratuvar, hastalık gözetimi ve hızlı müdahale kapasitesinin artırılması planlanmış, Amerikalıların yurtdışındaki ticari şirketlerinin varlıkların korunması ve sağlıklarının takip edilmesine yönelik programlar geliştirilmiştir (US State Department, 2020). Amerika içinde de çeşitli eylem planları ortaya konulmuştur, örneğin ABD'de 43 eyalette zorunlu olmayan sektörlerin eyalet çapında kapatılması gerçekleşmiştir (Walmsley, 2020: 5). İşe geldiklerinde veya gün içinde hastalandıklarında semptomları olan çalışanlar derhal diğer çalışanlardan, müşterilerden ve ziyaretçilerden ayrılması ve eve gönderilmesi gerektiği, iş dışında semptom geliştiren çalışanların amirlerine haber vermesi ve evde

kalmaları belirtilmiştir (US Centers for Disease Control and Prevention, 2020). ABD'nin ardından en büyük ikinci pazarı olan Çin'de 4 bin 300 şubesi bulunan Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyaca ünlü kahve zinciri Starbucks, Çin'de hızla yayılan koronavirüs salgını nedeniyle şubelerinin yarısının kepenk kapatacağını açıklamış, Starbucks yönetiminden yapılan açıklamada kararın hem personelin hastalıktan korunması hem de Çin hükümetine destek için alındığı belirtilmiştir, ayrıca Apple şirketi de Çin'de ki mağazaların açık kalma sürelerini kısıtlamış, Facebook ise çalışanlarının Çin'e seyahatlerini iptal etmesini istemiştir (TR Euronews, 2020b). ABD'de Covid-19 sürecinde özellikle küçük ve orta düzeydeki işletmelere yönelik dolandırıcılık, kimlik avı e-postaları gibi siber suçlarda artış görülmüştür (USA Department of Homeland Security, 2020).

Pandemi sürecinde vaka sayıları ve ölüm oranlarındaki değerlerin ilk çıktığı günlerdekine göre belirli bir düşüş içinde olması ile ABD'de dahil, birçok ülkede bazı kısıtlılıkların yavaş yavaş ortadan kaldırıldığı görülmüştür. Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki uçuşlar, 19 Haziran'da İstanbul (IST) – Chicago O'Hare (ORD) ve İstanbul (IST) – Washington, Dulles (IAD), 22 Haziran'da İstanbul (IST) – Miami (MIA) ve 24 Haziran'da İstanbul (IST) – Los Angeles (LAX) olarak yeniden planlanmıştır (US Embassy, 2020). ABD Gümrük ve Sınır Koruması, Covid-19'un yayılmasını yavaşlatmak ve herkesi güvende tutmak amacı ile hükümetin tüm çabalarını desteklemeye yönelik İç Güvenlik Bakanlığı ve diğer federal, eyalet ve yerel kurumlarla yakın işbirliği içinde çalıştığını belirtmiştir (USA Customs and Border Protection, 2020). Öte yandan, sadece seyahat kısıtlamaları, ülke çapında ortaya çıkması muhtemel makul derecede erken ve şiddetli önlemler nedeniyle etkili bir kontrol stratejisi gibi görünmemektedir (Germann, 2006: 5940).

Pandemiler uzun sürmesi iş kesintilerine ilginç bir örnek olup, küreselleşme eğilimi devam ettikçe ve işletmeler dünyadaki kaynaklara ve pazarlara bağımlı hale geldikçe, bir pandeminin iş performansı üzerindeki potansiyel etkisi giderek daha alakalı ve karmaşık hale geldiği ifade edilmiştir. (Chen-Ritzo, 2007: 1). ABD'nin büyük şirketleride pandemi sürecinden bir çok faktörleri ile etkilenmiştir. ABD için çok uluslu işletmelerin bekası ülkenin

gücünü sürdürebilmesi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Dow Jones Endeksinde bulunan 30 çok uluslu işletme, ülkenin can damarlarını teşkil etmektedir. Bu işletmelere tek tek bakıldığında, sağlık, finans, enerji, bilişim, gıda ve sigorta gibi birçok önemli alanda faaliyet gösterdikleri anlaşılacaktır. Bu şirketlerden MMM kodlu 3M şirketi yazılım, araç bakım, tıbbi alanlarda ürünleri üretmektedir (MMM, 2020). AXP kodlu Amerikan Express Şirketi dünyaca bilinen bir kredi kartı ve turizm şirketi olarak faaliyet göstermektedir (American Express, 2020). AAPL kodlu Apple Computer Inc. şirketi bilgisayar ve yazılım alanında (Apple, 2020), BA kodlu Boeing şirketi sivil ve askeri uçak ve helikopter üretiminde (Boeing, 2020), CAT kodlu Caterpillar şirketi madencilik, inşaat malzemeleri, dizel-doğalgaz motor üretiminde (Caterpillar Inc., 2020), CVX kodlu Chevron şirketi enerji üretiminde (Chevron, 2020), CSCO kodlu Cisco Systems şirketi ağ teknolojileri alanında (Cisco Inc., 2020), KO kodlu Coca Cola şirketi meşrubat üretiminde (Coca Cola, 2020), Walt Disney eğlence ve medya sektöründe (Walt Disney Company, 2020), DOW kodlu Dow Chemical şirketi kimyevi ürünlerde (Dow, 2020), XOM kodlu Exxon Mobil şirketi petrol ve doğalgaz çıkarılmasında (Exxon Mobil Corporation, 2020), GS kodlu Goldman Sachs yatırım bankacılığı alanında (Goldman Sachs, 2020), HD kodlu Home Depot Inc. inşaat malzemelerinde (Home Depot, 2020), IBM bilişim teknolojilerinde (IBM, 2020), INTC kodlu Intel şirketi mikroişlemci alanında (Intel, 2020), JNJ kodlu Johnson & Johnson kozmetik ve hijyenik ürünlerde (Johnson & Johnson, 2020), JPM kodlu JP Morgan şirketi yatırım bankacılığında (JP Morgan, 2020), MCD kodlu Mc Donald's fast-food alanında (Mc Donald's, 2020), MRK kodlu Merck Co. İşletmesi ilaç sanayisinde (Merck, 2020), MSFT kodlu Microsoft bilgisayar, yazılım, teknoloji alanında (Microsoft, 2020), NKE kodlu Nike spor ayakkabı ve giysisi alanında (Nike, 2020), PFE kodlu Pfizer şirketi ilaç sektöründe (Pfizer, 2020), PG kodlu Procter & Gamble şirketi temizlik ve hijyen ürünlerinde (Procter & Gamble, 2020), TRV kodlu Travelers şirketi sigortacılıkta (Travelers Companies, 2020), UTX kodlu United Technologies şirketi yüksek teknoloji alanında (United Technologies Corporation, 2020), UNH kodlu United Health şirketi sağlık bakım ürünleri ve sigorta hizmetlerinde (United Health Incorporated, 2020), VZ kodlu Verizon şirketi telekomünikasyon alanında (Verizon, 2020), V kodlu Visa şirketi kredi ve banka kartlarında (Visa, 2020), WMT kodlu Walmart perakende

mağazacılıkta (Walmart, 2020), WBA kodlu Walgreens şirketi eczacılık alanında (Walgreens, 2020) faaliyet göstermektedir.

Koronavirüs pandemisi nedeni birçok sektörün faaliyetleri yavaşlamaya neden olmuştur (Kohlscheen, 2020:1). Bu büyük şirketlerde dahil olmak üzere ABD'de işten çıkarmalar görülmüştür. ABD'de Ocak ve Nisan ayları arasında işsizlik oranı yüzde 10 artmıştır (Brookings Institution, 2020). Tablo 1'e göre ülkede ve OECD ülkelerinden bazısında gerçekleşen işsizlik oranları görülmektedir.

Tablo 1. İşsizlik Verileri

Ülkeler	1/20	3/20	4/20
ABD	3.6	4.4	14.7
İrlanda	4.9	5.3	5.4
İsviçre	2.6	2.9	3.3
Hollanda	3.0	2.9	3.4
Kanada	5.5	7.8	13.0
İngiltere	3.9	3.9	-
Güney Kore	4.0	3.8	3.8
İsrail	3.6	3.4	3.3

Kaynak: Brooking Enstitüsü, 2020

Tablo 1'e göre ABD'de Ocak ve Mart aylarında %3,6 ve %4.4 oranında işsizlik görülürken, bu oran Nisan ayında %14.7 oranında gerçekleşmiştir. Tablo 2'ye göre ekonomik ve virüs vaka verileri görülmektedir.

Tablo 2. Ekonomik ve Virüs Verileri

Konular	Diğerleri	ABD
Ekonomik Sonuçlar		
İşsizlik Oranları % (Ocak – Mart 2020)	0.32	0.8
İşsizlik Oranları % (Ocak – Nisan 2020)	1.44	11.1
Virüs /Vaka /Ölümler		
Vaka / Binde	3.2	5.3
Ölüm / Binde	0.2	0.3
Yeni Vaka / Milyonda	21.5	69
Yeni Ölüm / Milyonda	2.0	3.7

Kaynak: Brooking Enstitüsü, 2020

Tablo 2'ye göre ABD'deki Ocak ve Mart ayı arası işsizlik oranının OECD ülkelerinin ortalamasından daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte koronavirüs ile ilgili gelişen vaka sayısı ve ölüm oranlarında da ABD'nin OECD ülkelerinin ortalamasından daha fazla bir değere sahip olduğu görülmüştür.

2. Yöntem

Araştırmada, koronavirüs vaka sayısının (Covid-19)'un, ABD'nin büyük işletmelere etkisi araştırılmıştır. Büyük işletmelerin ölçülebilmesi için Dow Jones endeksi ele alınmıştır.

Regresyon yönteminde, bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki bağıntı modelini ifade eden matematiksel eşitlik ortaya konular, böylelikle neden-sonuç bağıntısında değişkenlerin rolleri belirtilir (Özdamar, 2018: 184). Bağımlı ve bağımsız değişkenden oluşan lineer regresyon modeli $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1$ olarak ifade edilmiştir (Durucasu, 1997: 122). Buna göre araştırmanın modeli $DowJones = \beta_0 + \beta_{Cov}$ olarak belirtilmiştir.

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

H₀: Koronavirüs vaka sayısının Dow Jones üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

H₁: Koronavirüs vaka sayısının Dow Jones üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Araştırmanın sınırlılığı, Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan ABD'ye ait veriler ile ABD'deki Wall Street Journal tarafından yayınlanan Dow Jones Industrial Average endeksi verileridir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise veri setinin 24 Ocak 2020– 10 Haziran 2020 tarihleri arasında kapsamasıdır.

Bağımlı değişkenin normal bir dağılım göstermesi gerekmektedir bunun için normallik testi yapılmalıdır (Özdamar, 2018: 191). Araştırmamızda, X bağımsız değişken koronavirüsü vaka sayısını (N=139), Y bağımlı değişken ise Dow Jones endeksini (N=139) ifade etmektedir. Durum özeti Tablo 3'de görülmektedir.

Tablo 3. Durum Özeti

Sektör	Geçerli		Kayıp Değer		Toplam	
	N	Yüzde	N	Yüzde	N	Yüzde
Dow Jones	139	%100,0	0	%0,0	139	%100,0

Normallik testi bulgularına göre araştırmanın açıklayıcı değerler tablosu Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4. Tanımlayıcı Değerler

Dow Jones Endeks	İstatistik	Std. Hata
Mean Değeri	25035,1347	235,74189
95% Mean Güven Aralığı	24569,0015 (alt sınır)	
	25501,2680 (üst sınır)	
5% Trimmed Mean	25100,9338	
Median	24465,1600	
Varyans	7724819,327	
Std. Deviation	2779,35592	
Minimum	18591,93	
Maximum	29551,42	
Range	10959,49	
Interquartile Range	3573,30	
Skewness	,006	,206
Kurtosis	-,705	,408

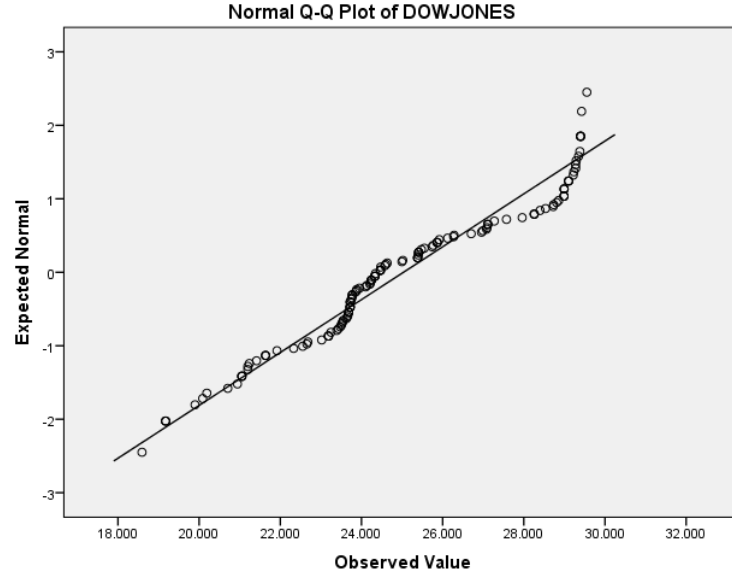
Tablo 4'te ki veriler incelendiğinde, mean, mod, median değerlerinin birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Tablo 5'te görüldüğü üzere Shapiro Wilk normallik testinde Dow Jones indeksine ait p değeri incelendiğinde, veri dağılımının normal bir dağılım olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Shapiro-Wilk Normallik Testi

Sektör	İstatistik	df	Sig. (p değeri)
Dow Jones	,949	139	,000

Grafik 1'de görüldüğü üzere, Dow Jones indeksine ait veriler doğrusal çizgi üzerinde normal bir dağılım göstermektedir.

Grafik 1: Normal Q-Q Grafiği

Dow Jones indeksine ve Covid-19 günlük vaka sayısı arasındaki ilişkiyi araştırmak için Pearson korelasyon katsayısı testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Başlıklar	Covid-19	Dow Jones
Covid-19	Pearson Korelasyonu	1	-,450**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	139	139
Dow Jones	Pearson Korelasyonu	-,450**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	139	139

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 6'da Pearson korelasyon katsayısı sonuçlarına göre p değeri $p \leq 0,05$ olarak sonuçlanmıştır ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Çalışmada, Covid-19 günlük vaka sayısının Dow Jones indeksini hangi oranda açıkladığını araştırmak için lineer regresyon analizi yapılmıştır. Enter metodu kullanılmıştır ve Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Enter Metodu

Model	Girilen Değişkenler	Metot
1	Covid-19	Enter

a. Bağımlı Değişken: Dow Jones

Araştırma modelinin sonuçları Tablo 8'de ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın modeline göre koronavirüs vaka sayısının, Dow Jones indeksini %20,2 oranında açıkladığı görülmüştür.

Tablo 8. Model Özeti

Model	R	R Kare	Adjusted R Kare	Std. Error of the Estimate
1	,450 ^a	,202	,196	2491,50564

a. Predictors: (Constant), COVID-19

Araştırmanın Katsayılar sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir. Katsayı değerleri incelendiğinde koronavirüs vakası hiç görülmemiş olsaydı, Dow Jones indeksi değeri 26,388 değerinde olacağı görülmüştür. Her bir koronavirüs vakası bu değer üzerinde, değerlerin değişimine etki edecektir. Koronavirüs vaka sayısındaki 1 birimlik artışın, ABD'de büyük işletmelerin bulunduğu Dow Jones endeksinde 0,96 birimlik bir azalışa neden olacağı görülmüştür.

Tablo 9. Katsayılar

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig. (p değeri)	
	B	Std. Hata	Beta			
1	Sabit	26388,096	312,037	84,567	,000	
1	Covid-19 Vaka	-,096	,016	-,450	-,5893	,000

Tablo 10'da ki ANOVA analizi sonuçlarına bakıldığında p değeri için $p \leq 0,05$ olduğundan modelimiz istatistiksel olarak Dow Jones indeksi verilerini açıklayabildiği görülmüştür. ANOVA sonucuna göre p değeri regresyon analizindeki modelin anlamlı olduğunu göstermiştir.

Tablo 10. ANOVA

	Kareler Toplamı	df	Mean Kare	F	Sig.
1	Regresyon	215583818,364	1	215583818,364	34,729 ,000 ^b
	Residual	850441248,758	137	122,566	
	Toplam	1066025067,122	138	6207600,356	

a. Bağımlı Değişken: Dow Jones

b. Bağımsız Değişken: Covid-19

3. Sonuç

Araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri'nin resmi sağlık verilerine göre Covid-19 günlük vaka sayısının, ülkenin çokuluslu işletmelerinin içinde yer aldığı Dow Jones endeksine etkileri ölçülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Covid-19 günlük vaka sayısının Dow Jones endeksine anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre "koronavirüsün, Dow Jones piyasasında anlamlı bir etkisi vardır" şeklinde kurulan H_1 hipotezi kabul edilmiş, H_0 hipotezi ise reddedilmiştir.

Covid-19 günlük vaka sayısının artması ile Dow Jones endeksinde yer alan işletmelerin ortalama değerinin ters yönlü olarak azaldığı görülmüş, buradan çıkan sonuç ile şirketlere yatırımları olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Yapılan başka bir araştırmada koronavirüsün ilk çıktığı haftalarda, ABD'deki piyasalarda %35'lik bir düşüş olduğu tespit edilmiş ve bununla birlikte işsizlik başvurularında çok ciddi bir artış yaşanmıştır (Abodunrin ve Diğ. 2020:19). Türkiye'de büyük şirketlerin yer aldığı Borsa İstanbul ile ilgili yapılan bir araştırmada koronavirüs vaka sayısı, Borsa İstanbul indeksinin %40,8'ini açıkladığı görülmüştür (Yetgin, 2020: 334). Mart ayı başlarında vakaların ilk görüldüğü ABD'de, Dow Jones endeksinde düşüşe neden olduğu görülmüştür (Abodunrin ve Diğ. 2020:20). Yapılan bu gözlem ve araştırmalar neticesinde Covid-19'un çok uluslu işletmelerin içinde buldukları endeksler ile ilişkilerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Covid-19 ile tüm gelir düzeylerinden çalışan kişiler üç aylık tecrit hayatından dolayı ciddi mali sorunlar yaşamıştır, bunun için işçilere devlet veya federal ek gelir desteği ile iş koruması sağlayan planlamalar yapılmış (Blake, 2010: 216) ve ABD hükümeti 2,2 trilyon dolarlık kurtarma paketi üstlenmiştir (Yarova vd. 2020: 15). Pandeminin sona ermemesi ya da yeni pandemi

türlerinin ortaya çıkması durumunda işletmeler, gücünü sürdürebilmek ya da kimisi hayatta kalabilmek için çok sayıda işçiyi işten çıkarmaya zorlayabilecektir ve bu da ekonomideki işsizliği önemli ölçüde arttırabilecek, büyük olasılıkla iş hacminde ve gelirlerinde ve maliyetlerde artışla karşılaşacaklar, bu da birçok firmanın ücret ödemelerine ve borçlarına hizmet verememelerine neden olabilecektir (Barua, 2020: 10-11). Tüm ülkelerin Covid-19'dan bir şekilde etkileneceği, hızlı ve ciddi küresel finansal etkilere yol açacağı öngörülmektedir (Yarova vd. 2020: 28). Araştırmacılar ve iktisatçılar, yaklaşmakta olan bir durgunluk ve muhtemelen ekonomiler arasında bir depresyon konusunda hemfikir olduğu için, dünyanın bununla yüzleşmeye hazırlanması gerektiğini belirtmişler, büyük ülkelerdeki hükümetler para ve maliye politikası önlemlerini açıklamışlardır (Barua, 2020: 33). Ekonomi yeniden açılmaya başlasa bile, ekonomik aktiviteyi bir dereceye kadar azaltacak önlemler alınacak, seyahat daha az yaygın olacak, işletmeler işçileri ve müşterileri daha fazla ayırmak zorunda kalacak, restoranlar bir seferde daha az müşteriye hizmet verecek ve spor etkinlikleri, konserler ve büyük kalabalıklar içeren diğer etkinlikler muhtemelen uzun süre etkin olmayacak, birçok insan pandemi öncesi hayata dönmede isteksiz kalabilecektir (Sheiner ve Yilla, 2020). Özellikle politika yapıcılar, kurumlar ve araştırmacılar arasında pandemik güdümlü durgunlukla nasıl mücadele edileceği konusunda deneyim eksikliği vardır (Barua, 2020: 10-11).

Sonuç olarak, pandeminin işletmelere etkileri olduğu açıkça görülmüştür. Covid-19 ve ülkelerin işletmelerine yönelik literatürde henüz yeterli araştırma olmadığından bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bundan sonrası için, koronavirüs ile ilgili gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin borsa endeksleri, finansal değerler ya da GSYİH değerleri, turizm ya da belirgin farklı sektörler açısından araştırılması bilime önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynakça

Abodunrin O., Oloye G., Adesola B. (2020). Coronavirus Pandemic And Its Implication On Global Economy, *International Journal of Arts, Languages and Business Studies (IJALBS)*, Vol.4, 13-23.

American Express Company, (2020, 30 Haziran). Erişim adresi <https://www.americanexpress.com.tr>

- Apple. (2020, 30 Haziran). Erişim adresi www.apple.com
- Asadi, S., Bouvier, N., Wexler, A. S., Ristenpart, W. D. (2020). The Coronavirus Pandemic And Aerosols: Does COVID-19 Transmit Via Expiratory Particles? *Aerosol Science And Technology*, 54 (6), 635–638
- Aslan R. (2020). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19, *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 8 (85), 36-41.
- Baker, S., Farrokhnia, R.A., Meyer, S., Pagel, M., Yannelis, C. (2020). How Does Household Spending Respond To An Epidemic? Consumption During The 2020 Covid-19 Pandemic, *National Bureau Of Economic Research, Working Paper 26949*, 1-34.
- Barua, S. (2020). Understanding Coronanomics: The Economic Implications of the Coronavirus (COVID-19) Pandemic (April 1, 2020). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3566477> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3566477> 1-44.
- BBC. (2020, 30 Haziran). Erişim adresi <https://www.bbc.com/worklife/article/20200304-coronavirus-covid-19-update-why-people-are-stockpiling>
- Blake, K. D., Blendon, R. J., Viswanath, K. (2010). Employment and Compliance with Pandemic Influenza Mitigation Recommendations. *Emerging infectious diseases*, 16(2), 212–218. <https://doi.org/10.3201/eid1602.090638>
- Boeing Inc.(2020, 30 Haziran). Erişim adresi www.boeing.com
- Bravel J., Bavel V., Baicker K., Boggio P.S., Capraro V., Cichocka A., Cikara M., Crockett M.J., Crum A.J., Douglas K.M., Druckman J.N, Drury J., Dube, O., Ellemers N., Finkel E.J., Fowler J.H., Gelfand M., Han S., Haslam A., Jetten J., Kitayama S. vd. (2020). Using social and behavioural science to support COVID-19 pandemic response. *Nature Human Behaviour*, 4, 460–471.
- Brookings Institution. (2020, 25 Mayıs) <https://www.brookings.edu/research/the-covid-19-crisis-how-do-u-s-economic-and-health-outcomes-compare-to-other-oecd-countries/>
- Caterpillar Inc. (2020, 30 Haziran). Erişim adresi www.cat.com
- Chen-Ritzo C.H., An, L., Buckley, S. v.d. (2007). Pandemic Business Impact Modeler, Proceedings Of The 2007 Informs, *Simulation Society Research Workshop*, 1-6,
- Chevron Inc. (2020, 30 Haziran). Erişim adresi www.chevron.com
- Cisco Inc. (2020, 30 Haziran). Erişim adresi www.cisco.com
- Coca Cola. (2020, 30 Haziran). Erişim adresi www.coca-cola.com.tr
- Çetin, B., Ünlüönen, K. (2019). Salgın Hastalıklar Sebebiyle Oluşan Krizlerin Turizm Sektörü Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi, *AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 109-128.
- Çetin E. (2009). Matematiksel Epidemiyoloji: Pandemik A/H1N1 Gribi Vakası, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 38 (2), 197-209.
- DOW Company. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.dow.com

**Amerika Birleşik Devletleri'nin Stratejik Pandemi Yönetimi ve Covid-19 ile İlgili Bir Araştırma
(United States of America's Strategic Pandemic Management And A Research About Covid-19)**

- Durucasu, H. (1997). Ekonomik Göstergelerin İMKB'ye Etkisinin Analizi, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13 (1), 121-150.
- Dünya Sağlık Örgütü. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://covid19.who.int/region/euro/country/us>
- Emmie, W., Neeltje, D., Falzarano D., Munster, V.J. (2016). SARS and MERS: recent insights into emerging coronaviruses, *Nature Reviews Microbiology*, 14, 523-534.
- Exxon Mobil Corporation. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.corporate.exxonmobil.com
- Germann T. C., Kadau, K., Longini, I.M., Macken, C.A.. (2006). Mitigation strategies for pandemic influenza in the United States. *PNAS*, 103 (15), 5935-5940.
- Goldman Sachs. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.goldmansachs.com
- Huang C, Wang Y, Li X, et al. (2020). Clinical Features Of Patients Infected With 2019 Novel Coronavirus İn Wuhan, China, *Lancet*, 395(10223):497-506.
- Home Depot Inc. (30 Haziran, 2020).). Erişim adresi www.homedepot.com
- IBM. (30 Haziran, 2020).). Erişim adresi www.ibm.com
- Intel. (30 Haziran, 2020).). Erişim adresi www.intel.com.tr
- Johnson & Johnson. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.jnjconsumer.com.tr
- JP Morgan. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.jpmorganchase.com
- Keogh-Brown M. R., Smith R. D., Edmunds J. W., Beutels P. (2010). The Macroeconomic İmpact Of Pandemic İnfluenza: Estimates From Models Of The United Kingdom, France, Belgium And The Netherlands, *Eur J Health Econ*, 11, 543-554.
- Jonung L, Roeger W. (2006). "The Macroeconomic Effects of A Pandemic in Europe- A Model-Based Assessment". *European Economy European Commission Directorate-General For Economic And Financial Affairs Economic Papers*, ISSN 1725-3187, 1-21.
- Kohlscheen E., Mojon B., Rees D. (2020). The Macroeconomic Spillover Effects Of The Pandemic On The Global Economy, *BIS Bulletin*, No 4, 1-11.
- Mc Donald's. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.mcdonalds.com
- Merck Co. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.merck.com
- Microsoft. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.microsoft.com
- MMM. (2020, 30 Haziran). Erişim adresi www.3m.com.tr
- Moss, P., Barlow, G., Easom, N., Lillie, P., Samson, A. (2020). Lessons For Managing High-Consequence Infections From First COVID-19 Cases in The UK, *The Lancet*, V. 395, I.10227, E46.
- Nike Co. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.nike.com

- Özdamar, K. (2018). SPSS Uygulamalı Temel İstatistik, *Nisan Kitabevi*, Eskişehir.
- Peeri, N., Shrestha, N., Rahman, S., v.d. (2020). The SARS, MERS and Novel Coronavirus (COVID-19) Epidemics, the Newest and Biggest Global Health Threats: What Lessons Have We Learned., *International Journal of Epidemiology*, 1-10.
- Pfizer. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.pfizer.com
- Procter & Gamble. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://us.pg.com/>
- Sheiner, L., Yilla, K. The ABCs of the post-COVID economic recovery, May 4, 2020 <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2020/05/04/the-abcs-of-the-post-covid-economic-recovery/>
- Sim, M. R. (2020). The COVID-19 pandemic: major risks to healthcare and other workers on the front line, *Occup Environ Med*, 77 (5), 281-282
- Smith R. D., Keogh Brown M. R., Barnett T., Tait J. (2009). The Economy-Wide İmpact Of Pandemic İnfluenza On The UK: A Computable General Equilibrium Modelling Experiment, *BMJ*, 339, 1-7.
- Tr Euronews. (2020a). (1 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://tr.euronews.com/2020/06/11/oecd-genel-sekreteri-angel-gurria-ikinci-dalga-ekonomik-kuculmeyi-yuzde-7-5-lere-tas-yabil>
- Tr Euronews. (2020b). (1 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://tr.euronews.com/2020/01/30/starbucks-koronavirus-nedeniyle-cin-deki-2-binden-fazla-subesinde-kepenk-kapatiyor>
- Tr Euronews. (2020c). (1 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://tr.euronews.com/2020/03/16/new-york-borsas-sert-dususle-ac-l-nca-15-dakika-boyunca-islemleri-durdurdu>
- Travelers Companies. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.travelers.com
- US Embassy to Ankara. (1 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://tr.usembassy.gov/tr/covid-19-koronavirus-hastaligi/>
- US Customs and Border Protection. (1 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://www.cbp.gov/newsroom/coronavirus>
- US Department of Homeland Security. (1 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://www.us-cert.gov/ncas/alerts/aa20-099a>
- US Centers for Disease Control and Prevention. (1 Haziran, 2020). Erişim adresi [<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/organizations/businesses-employers.html>]
- US State Department. (1 Haziran, 2020). Erişim adresi <https://www.state.gov/coronavirus/>
- United Technologies Corporation. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.utc.com
- United Health Incorporated. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.unitedhealthgroup.com
- Walgreens Co. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.walgreens.com

**Amerika Birleşik Devletleri'nin Stratejik Pandemi Yönetimi ve Covid-19 ile İlgili Bir Araştırma
(United States of America's Strategic Pandemic Management And A Research About Covid-19)**

Walmart Co. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.walmart.com

Walmsley, T., Rose, A., We, D. (2020). Impacts on the U.S. Macroeconomy of Mandatory Business Closures in Response to the COVID-19 Pandemic, *Center for Risk and Economic Analysis of Terrorism Events (CREATE) and Sol Price School of Public Policy University of Southern California (USC)*, 1-10.

Walt Disney Company. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.disneyturkiye.com.tr

Watkins, J. (2020). Preventing A Covid-19 Pandemic, *BMJ*, 368 :810,1-2.

Verizon Co. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.verizon.com

Visa Co. (30 Haziran, 2020). Erişim adresi www.visa.com.tr

Yarovaya, L., Brzeszczyński, J., Goodell, J.W., v.d. Rethinking Financial Contagion: Information Transmission Mechanism during the COVID-19 pandemic. (30 Haziran, 2020) Erişim adresi Electronic copy available at: <https://ssrn.com/abstract=3602973>

Yetgin, M. (2020). Koronavirüsün Borsa İstanbul'a Etkisi Üzerine Bir Araştırma Ve Stratejik Pandemi Yönetimi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (2) , 324-335.